

SLOVO ÚVODEM

Vážení čtenáři,

lidé odjakživa vítají jaro s potěšením a různými způsoby. Všechny ty tradiční akce, mající kořeny v prastarých rituálech, jsou oslavou zrození nového života a jeho ochrany. Na jiném místě Podyjského listí se dočtete o našem konkrétním „jarním“ počínu, který zachrání poblíž Čížova stovky žab přecházejících silnicí „mimo zebrou přechodu pro pěší“. Dovíte se, že zde dokonce byla poprvé na Znojemsku použita dopravní značka se žábou – obdoba výstražné značky A-14 „pozor zvěř“. Že by oba momentálně znesváření ministři dopravy a životního prostředí složili zbraně a podali si takto symbolicky s přicházejícím jarem ruce právě v Podyjí? I to je v české politice možné.

Celosvětovou jarní ochránářskou oslavou je nepochybně 22. duben - Den Země. Dočtete se o něm také na jiném místě tohoto čísla. A právě Dni Země je věnována celostátní výtvarná soutěž „Příroda kolem nás“ pořádaná Domem dětí a mládeže v Šumné a našim pracovištěm. Do jejího druhého ročníku nám zaslalo své práce 1950 dětí z 235 mateřských a základních škol z celé republiky. K tématu ochrany přírody se vyjadřovaly nejen děti ze základních škol, ale i jejich mladší kamarádky a kamarádi z mateřinek. Vyjádřily se jasně, bezprostředně a upřímně. Tím nejpřirozenějším způsobem – kresbou, která jde od srdce. Kresbou, která není povinná, není vykalkulovaná, není zdrojem slávy a honorářů. Vyhlášením výsledků soutěže, které proběhlo v Návštěvnickém středisku v Čížově 19. dubna však život dětských dílek nekončí. Vybrané obrázky budou vystaveny v prostorách střediska po celou letošní turistickou sezónu a možná, že je shlédnou i sousedé v nedalekém Rakousku.

Nepochybuji o tom, že jste s příchodem jara udělali pro ochranu přírodu něco i vy, za což máte naše sympatie.

Tomáš Rothröckl
Ředitel Správy NP Podyjí

Viniční tratě v Národním parku Podyjí a jeho ochranném pásmu

Co jsou to vlastně viniční tratě? Z doslovného znění vymezení tohoto pojmu dle § 2, písm. e) vinařského zákona se dozvíme že: viniční tratě se rozumí soubor pozemků a částí pozemků, které pro svoji geografickou polohu, svažitost, délku oslunění a půdně klimatické vlastnosti jsou vhodné pro pěstování révy vinné; při stanovení viničních tratí se přihlíží k historickým hlediskům posuzovaného území.

O stanovení viničních tratí na území Národního parku Podyjí a jeho ochranného pásma správa parku nerozhodovala, nemá to ve své pravomoci. Potud je to v pořádku, horší ale je, že při přípravě vyhlášky o stanovení těchto tratí nebyla dotázána na názor, a to i přesto, že je nejenom orgánem ochrany přírody, ale vykonává státní správu mimo jiné i při ochraně zemědělského půdního fondu na svém území. Dozvěděla se o nich náhodně v lednu 2001, kdy nesouhlasila s dodatečnou změnou v návrhu Územního plánu pro obec Znojmo-Popice. Konkrétně se jednalo o změnu druhu pozemku na lokalitě „Pod včelínem“, a to o převod trvalého travního porostu, pozemku, který byl zatravněn před třemi lety, na vinici. Založení vinice na této ploše prosazovali zastupci Ústředního kontrolního a zkušebního

ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) s argumentací, že se přece jedná o vyhlášenou viniční trať. Tyto tratě prý konzultovali s dotčenými obcemi a o existenci NP Podyjí a jeho ochranném pásmu jim není nic známo.

Poukazovali na skutečnost, že s bližším se vstupem do Evropské unie se vytváří stále větší tlak na splnění jedné ze základních podmínek vstupu, kterou je přizpůsobení naší legislativy předpisům Evropského společenství. Stanovení viničních tratí je též jednou ze základních podmínek harmonizace s předpisy ES. Více než jedna třetina všech předpisů týkajících se celého sortimentu potravin spadá totiž do sektoru vinohradnictví a vinařství. Zákon č.115/1995 Sb. o vinohradnictví novelizovaný zákonem č. 216/2000 Sb. mj. upravuje ochranu révy vinné pěstované na vinicích stanovením vinařských regionů, vinařských oblastí, vinařských obcí a viničních tratí.

Seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení je stanoven vyhláškou Ministerstva zemědělství č.298/2000.

Stejná zákonná norma dále upřesňuje, že viniční tratě se rozumí soubor jednoho a více

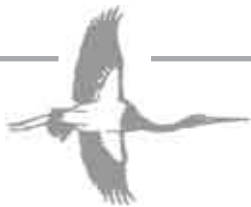
(pokračování na straně 2)

Základní vinice v Havraníkách

Obsah:

Slovo úvodem ...	1	Teplotní měření na Ledových slujích ...	4 - 5
Viniční tratě v Národním parku Podyjí	1	Pro naše návštěvníky	6
Pozor žáby!	3	Chráněná území České republiky	7
		Připravili jsme pro vás ...	8

Viniční tratě v Národním parku Podyjí...

(pokračování ze strany 1)

pozemků s parcelními čísly, a to buď celých pozemků nebo i jejich částí. Výběr a stanovení viničních tratí byl prováděn pracovníky ÚKZÚZ v těsné spolupráci s obecními úřady ve všech vinařských obcích. Vzhledem k tomu, že počet těchto parcelních čísel převyšuje v České republice 15 tisíc, nebylo možné

všechna tato čísla zapracovat do prováděcí vyhlášky k novele zákona. Budou proto k dispozici v ÚKZÚZ a na příslušném obecním úřadě, kde si každý pěstitel může zjistit, zda jeho vinice leží ve viniční trati. Samozřejmě státní dozor nad registrací a evidencí zůstává v ÚKZÚZ, a rozhodování o začlenění pozemků do viniční tratě zůstává na Ministerstvu zemědělství. Vyhláška Ministerstva zemědělství stanoví pouze jmenovitý výčet (názvy) tratí v každé vinařské obci a odkaz na příslušné mapové listy.

Stanovení viničních tratí nese s sebou právní důsledek v tom, že pro výrobu přívlastkových vín bude možno použít hrozny sklizené pouze ve viničních tratích a dotace na obnovu či výsadbu vinic bude směřována rovněž pouze sem. Toto vede vinaře k rozšiřování stávajících vinic a k výsadbě vinohradů na těchto lokalitách. Vstupem do EU budou plochy vinic limitovány stanovenými viničními tratěmi, proto je snahou ÚKZÚZ vyhlásit maximální plochy viničních tratí v rámci republiky.

V seznamu vinařských obcí a viničních tratí jsou v příloze č.1 k vyhlášce č.298/2000 Sb. uvedeny mimo jiné i lokality v katastrálních územích Podmolí, Hnanice, Havraníky, Popice, Konice a Sedlešovice, které leží buď přímo na území Národního parku Podyjí, nebo v jeho ochranném pásmu. Je pravda, že tyto lokality jsou z hlediska vinohradnictví velmi zajímavé a že na většině z nich bývaly vinice již v dávných dobách. Na druhé straně je zřejmé, že ještě dávno před vznikem Národního parku Podyjí na celé řadě těchto ploch vinice zanikly a vyvinula se zde přírodně cenná rostlinná a živočišná společenstva, která není žádoucí obnovou vinic likvidovat a která je naopak nutno ponechat bez zásahu, nebo je obhospodařovat specifickým způsobem. Vždyť tyto stejné plochy v sousedství vřesovišť na Znojmsku jsou z hlediska druhové rozmanitosti tím nejcennějším, co může Národní park Podyjí nabídnout, a jejich likvidace, resp. pře-

měna na sterilní prostředí vinic by byla velkou ostudou ochrany přírody. A vlastně i ostudou národní, pakliže ochrana přírodních hodnot národního parku má být v tomto území prvořadá, jak je to deklarováno v platné legislativě našeho státu a jak je to vnímáno v celém civilizovaném světě.

Havraníky - jedna z vinařských obcí na okraji NP Podyjí

Po vyjasnění počátečních nesrovnalostí byla do hry vtažena i Správa NP Podyjí, tedy instituce, která se vždy vyjadřuje ke všem změnám ve využití pozemků na území parku. ÚKZÚZ vyvolal společné jednání vinařů a starostů dotčených obcí spojené s terénním šetřením, kde se víceméně všichni shodli na tom, že každá lokalita má svou specifikum a že viniční tratě nelze řešit jinak, než lokalitu po lokalitě. Písemné stanovisko k jednotlivým viničním tratím s podrobným zakreslením do katastrálních map, obdržel ÚKZÚZ od Správy NP Podyjí koncem dubna 2001. V tomto stanovisku správa souhlasí s drtivou většinou ploch vyhlášených viničních tratí a zamítá pouze cca 10% plochy, kdy je žádoucí z důvodu zachování stávajícího stavu přírody vyloučit části pozemků z těchto viničních tratí.

Do 26.března letošního roku žádná obec nesdělila konkrétní připomínky k našemu dubnovému stanovisku (údajně brzdícímu a omezujícímu rozvoj obcí). Výjimkou (v žádném případě konstruktivní) byl starosta obce Hnanice pan Jiří Musil, který si v osobním dopise ministru životního prostředí stěžoval na nedostatečnou vstřícnost Správy NP Podyjí při jednáních o rozvoji vinohradnictví. Pravděpodobně na základě odpovědi na tento dopis se uskutečnilo 26.března společné místní šetření na sporných lokalitách na Hradišti, v Popicích, Havraníkách a Hnanicích. Přímou na místě byly posuzovány argumenty účastníků jednání

a zástupci Správy NP Podyjí např. akceptovali návrh zástupců vinařů, aby ve viniční trati Lajtny na Hradišti zůstaly zahrnuty všechny vysázené vinice na svahu nad Hradištskými terasami. U viniční trati Popické kopečky v Popicích, pak informovali pracovníci správy NP ostatní účastníky o tom, že původní požadavek 50 m širokého ochranného pásma od Popických kopečků a současně od hranic národního parku, byl regulován na šířku 20 m, a to za předpokladu, že při hospodaření na této vinici budou dodržovány zásady „Směrnice integrované produkce hroznů a vína“. Takto zkráceno je rovněž ochranné pásmo Přírodní památky Horecký kopec v Hnanicích z JV strany.

Konkrétních případů, kde ochrana stávajících biotopů bude mít i nadále stoprocentní přednost, zůstává celá řada. Například v katastru obce Hnanice se jedná o viniční tratě Knížecí vrch a Fládnická, s velmi členitým terénem, kde je nezbytné ponechat veškerou stávající a plošnou zeleň. K žádosti o souhlas se změnou druhu části pozemku je pak nutno doložit oddělovací geometrický plán. Jako další, překvapivě velmi problematickou lokalitu, je možno uvést známou vinici na Šobesu v katastrálním území Podmolí v jádrové oblasti Národního parku Podyjí. Na Šobesu jsou vinice již od středověku, vína z této dvanáctihektarové lokality mají vyhlášenou kvalitu a pro firmu Znovin Znojmo a.s., která zde hospodaří, jsou šobeská vína důležitým aspektem při prezentaci. Specifikou této plochy je fakt, že leží na svahu údolního zářezu Dyje a je obklopena přirozenými lesy spadajícími do I. zóny Národního parku Podyjí. V letech 1970 až 1995 bylo hospodaření na vinici značně zintenzifikováno. Vyhlášením Národního parku Podyjí se toto intenzivní hospodaření spočívající v plošné závlaze postřikem, používání chemické ochrany a hnojení, značně zmírnilo, ale doposud neodpovídá zásadám hospodaření ve vinici uprostřed národního parku.

Při vyhlášení viniční tratě Šobesu se pochopitelně ÚKZÚZ společně se Znovinem snažili o to, aby tato plocha byla pokud možno co největší. Toto je ale v rozporu se zájmy ochrany přírody, neboť bezprostřední okolí vinice je zároveň unikátní lokalitou s výskytem zvláště

chráněných druhů rostlin a živočichů podle zákona o ochraně přírody a krajiny (z rostlin např. kavyl sličný, koniklec velkokvětý, kosatec pestrý, křivavec český, smil písečný, chrpa chlumní, dřín obecný, modřeneček tenkokvětý, tařice sklání, ze živočichů pak ještěrka zelená, užovka stromová, pesokřídlec podražcový, martináč hrušňový, otakárek ovocný, přástevník mařinkový, roháč velký či tesařík obrovský), kterým je nutno ponechat nejen stávající plochy výskytu, ale tyto plochy dostatečně

ochránit před případnými nepříznivými dopady v důsledku hospodaření ve vinici. Navíc představou Správy NP Podyjí je neobnovovat v budoucnu na jedné menší ploše vinici po jejím dožití (po skončení plodnosti révo- vých keřů), ponechat ji jako stepní plochu mezi lesem a vinohradem a zároveň důsledně dodržení ochranného pásma (bez vinice) o šíři alespoň 30 m od I. zóny. K „problému“ Šobes se navíc v červnu 2001 přidružilo v důsledku neopatrného provedení chemického ošetření vinice vážné poškození okolních biotopů. Dá se říci že tato nešťastná ná- hoda potvrdila obavy z ohrožování okolí vinic za stávajícího způsobu hospodaření, mnohdy velmi nešetrného vůči okolním organismům.

Znovín Znojmo a.s. nám jako první oznámil, že akceptuje nabízenou možnost zemědělského hospodaření na vinici formou integrované produkce. Tato integrovaná produk-

ce hroznů a vína představuje způsob zemědělského hospodaření, jehož základním cílem je zajištění trvale udržitelného rozvoje. Svaz integrované produkce je sdružení vinohradníků a vinařů, kteří produkují hrozny a víno ekologicky orientovanou technologií. Cílem je dosahování optimálních výnosů vysoce kvalitních hroznů a špičkových vín cestou, která nezatěžuje životní prostředí. Všechny technologické postupy ve vinici i ve sklepě musí odpovídat přesně stanoveným kritériím směr-

(draví roztoči, mikrobiální insekticidy atd.). Důraz je kladen na minimalizaci imputu energie a recyklaci organické hmoty. Vinice jsou ozeleněny původní bylinnou vegetací. Těmito opatřeními je do systému vinic umožněn návrat mnoha druhů živočichů a rostlin., Dá se říci, že takový způsob pěstování révy vinné je novodobým návratem ke způsobu hospodaření na vinici, kdy si lidé přírodu podvědomě chránili bez zákonů. Potěšující je rovněž informace, že do tohoto Svazu IP hodlají vstoupit

Šobes - neznámější vinice na Znojmsku

i vinaři z Hnanic a Havraníků, kteří jsou ve Sdružení znojemských vinařských obcí „Daníž“.

Přes tuto optimistickou vyhlídku šetrného vinaření však problémy kolem viničních tratí přetrvávají. Mnozí vinaři považují pozemky ve vyhlášených viničních tratích za „úředně schválené“ pro založení vinice a případné veto ochrany přírody pak za obstrukci úředníků. Na- proti tomu Správa NP Podyjí, která nesouhlasí s cca 10% rozlohy vyhlášených viničních tratí na území NP a je- ho ochranného pásma, nemůže a ani nebude významným způsobem korigovat tento postoj, opřený o výsledky přírodovědeckých průzkumů a inventarizací. Další jednání s vinaři v důsledku vyhlášení viničních tratí bez vědomí orgánu ochrany přírody mohou proto přinést ještě nemalé problémy.

ho ochranného pásma, nemůže a ani nebude významným způsobem korigovat tento postoj, opřený o výsledky přírodovědeckých průzkumů a inventarizací. Další jednání s vinaři v důsledku vyhlášení viničních tratí bez vědomí orgánu ochrany přírody mohou proto přinést ještě nemalé problémy.

-bp-,kk-

ZPRÁVY

Pozor, žáby!!!

Slovo jaro asi většina z nás chápe jako symbol života, kdy se příroda pod hřejivými slunečními paprsky probouzí ze zimního spánku, stromy a rostliny rozkvetou a zazelenají se, všude se ozývá zpěv ptáků, poletuje hmyz a na svět přicházejí mláďata.

Avšak člověk, jak tomu už v jeho dnešním vyspělém světě pravidelně bývá, neustále maří zá- měry moudré matky přírody. Tak se tedy to krásné životadárné jaro může klidně stát pro některé živočichy hrozbou smrti. To platí zejména pro obojživelníky, kteří při své cestě k vodním nádr- žím, kde musí splnit své

nejdůležitější poslání, umírají často ve stovkách pod koly jedoucích vozidel. A přítom je tak snadné tomu zabránit. O tom se již druhým rokem přesvědčila Správa NP Podyjí na úseku silnice u rybníka mezi obcemi Horní Břečkov a

Čížov, kde každoročně uhynulo v důsledku silničního provozu v tomto období velké množství obojživelníků. Letos zde byly opět instalovány kolem silnice fóliové bariéry a navíc poprvé v tomto roce také dopravní značky snižující

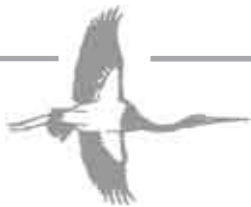

Nové dopravní značení pod Čížovem

nejvyšší povolenou rychlost a upozorňující na výskyt žab na silnici. Tento počín je vůbec první v okrese Znojmo.

Podobně jako minulý rok nebyla na silnici přejeta žádná žába a kolem 400 ropuch spolu se dvěma čolky bylo přeneseno pracovníky správy parku do Čížovského rybníka. Takže v NP Podyjí zůstává jaro nadále symbolem života.

- om -

Teplotní měření na Ledových slujích u Vranova nad Dyjí po více jak sto letech

Ledové sluje představují zcela jedinečnou přírodní lokalitu Národního parku Podyjí. Nacházejí se v jednom z hlubokých meandrů řeky Dyje na

byl na její počest vztyčen na vrcholu hřbetu obelisk.

Konkrétním výzkumem lokality se jako první zabýval znojemský lé-

žově, na příkaz hospodářského rady vranovského panství, pana Alberta Kunstownyho. Wachtl v nich asi pokračoval i po červnu 1863, kdy Rothem publikované údaje končí, záznamy se ale pravděpodobně ztratily, neboť ve vranovském zámeckém archivu nejsou k nalezení. O to cennější jsou proto Rothovy tabulky teplot psané ještě dle Réaumurovy stupnice. Pozorování se dělo sice nepravidelně, ne v týchž denních dobách a také ne ve stejném počtu měsíčně, na druhou stranu vždy pro všechny jeskyně současně a v letních měsících, v nichž se led tvořil, nejčastěji.

Rothovy zaznamenané rubriky udávají v první řadě dobu pozorování a teplotu ve třech ledových jeskyních. Jedná se o jeskyni A (nejstarší, známou již tehdy mnoho let, podle starého číslování I, dnes již zřícenou, jeskyni B („novou“, objevenou teprve roku 1858, staré číslování II, dnes nazývanou pracovně „Ledový sklep“) a jeskyni C (tak zvanou „Ledovou jeskyní“, nalezenou roku

Josef Doré - Ledové sluje z Braitavy (kresba z druhé poloviny 19. století)

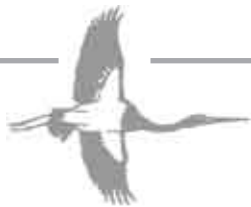
strmém ssz. svahu. Na jejich vzniku se podílel vliv mnoha faktorů - porušení horniny, erozivní činnost řeky (řeka v minulosti tekla přímo pod svahem) a mrazové zvětvávání způsobily rozvolnění svahu. Později došlo vlivem gravitace k řícení a sesouvání různě velkých bloků, mezi nimiž vznikly skalní rozsedliny, jeskyně a dutiny. Výjimečnost utváření terénu a mikroklimatické podmínky umožňují vznik ledu v podzemních prostorách, kde v příznivých letech setrvává až do léta, a výskyt vzácných chladnomilných druhů rostlin i živočichů.

Přístup k jeskyním byl umožněn v letech 1858 až 1859 díky majitelce vranovského zámku, hraběnce Heleně Mniskové. Během výstavby cesty z Vranova do Čížova zpřístupnila veřejnosti svůj, tehdy zřejmě jí nejmilejší kout Podyjí a nechala v celém svahu vybudovat systém chodníků, stezek a laviček. V roce 1860

ka a profesor Dr. Anton Roth. Ten inicioval a zaznamenal první rozsáhlá mikroklimatická měření, která v období od prosince 1858 do června 1863 prováděl víceméně pravidelně Jakob Wachtl, panský lesník v Či-

Výhled z pamětní listiny k položení základního kamene obelisku na Ledových slujích

1860, staré číslování III, dnes „Suchou jeskyni“). Poté následuje údaj o venkovní teplotě na skalním úbočí, dále teplota v jeskyni D („Na horském hřbetu“, staré číslování IV, dnes „Nová jeskyně“), teplotní údaj na volném poli a konečně poznámka o směru větru a o stavu ovzduší, jak se jevil lesníku Wachtlovi.

Anton Roth uveřejnil tyto údaje v práci s názvem Die Eishöhlen bei Frain in Mähren (Geologisch – physikalische Skizze), která vyšla v tzv. Programu K.k. vyššího gymnázia ve Znojmě v roce 1863. V této práci se mj. píše:

Na jižní hranici Moravy s Dolními Rakousy, ve vzdálenosti čtvrt míle (t.j. 1,9 km) od hranice a dvou mil (t.j. 15,2 km) od Znojma, leží na obou březích Dyje, plynoucí mezi lesnatými skalními roklemi, městys Vranov. Romantická poloha tohoto místa, jeho pitoreskní skalní partie, úbočí s hustým listím, stejně jako hluboké rokle proříznuté řekou a boční údolí ústící do nich, udělaly z Vranova odedávna nejpříjemnější a nejnavštěvovanější místo celé krajiny. Zámek, skvící se majestátně na příkré skalní ostrožně, pásy lesa upravené jako parky, četné vrcholky a vyhlídky do dálky zčásti přirozeně krásné a zčásti uměle okrášlené, propůjčují tomuto malému místu skvost a půvab, s jakým se lze zřídka setkat. K tomu ještě přistupuje hojnost květeny a zvířeny okolí a velké bohatství hornin a minerálních druhů, takže údolí neopouští neuspokojen ani přítel přírody, ani vědecký badatel. Co však činí Vranov zajímavým v novější době, jsou v posledních letech blíže vyhodnocené a přesněji pozorované ledové jeskyně...

*...Teplota v jeskyních klesá v určitých obdobích tak hluboko, že dochází ke tvorbě ledu, takže se ukazují ledové střepece ve tvaru stalaktitů a sloupů nebo je alespoň podlaha jeskyní pokryta vrstvou ledu...“
...Je totiž dokázáno dlouholetým po-*

zorováním mnoha očitých svědků, že v některých těchto jeskyních klesá uvnitř v nejteplejších letních dnech teplota tak hluboko, že dokonce samo od sebe dochází až ke tvorbě ledu, zatímco venku vystupují vedra na nejvyšší teplotu. Ale tento jev není vidět ve všech jeskyních a skalních trhlínách bez rozdílu a jsou jenom tři, které si zaslouží jméno ledová jeskyně... Naproti tomu jsme mohli pozorovat v jeskyni „Na horském hřbetu“, že v zimě čerstvě napadený sníh v místech jejího vyústění okamžitě taje, a těmito otvory stoupá nahoru vodní pára ve formě kouřících výparů jako z nějakého komína ...

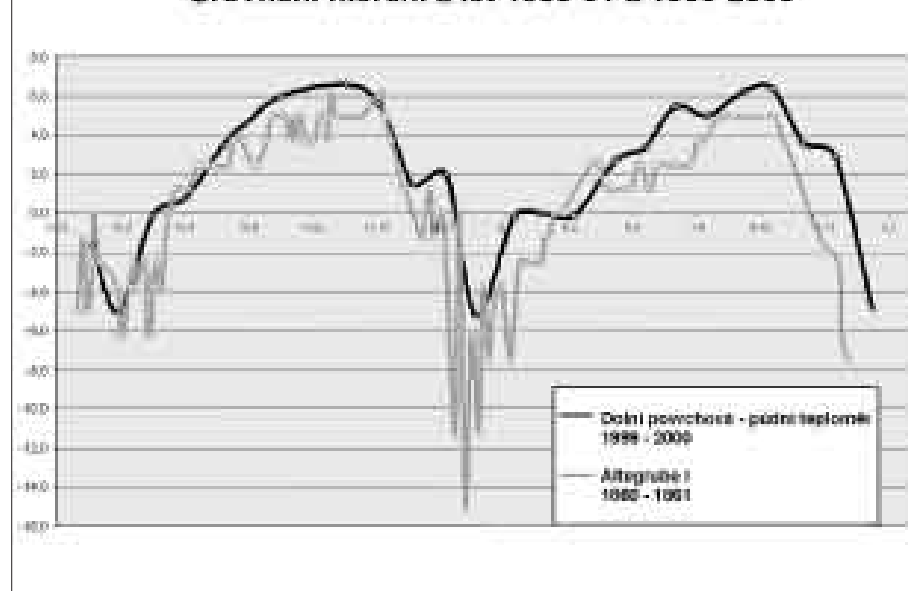
...během čtyř a půlletých pozorování poklesla zřídka teplota v těch třech označených jeskyních pod -6°R (t. j. $-7,5^{\circ}\text{C}$) a právě tak zřídka vystoupila nad plus 5°R (t. j. plus $6,25^{\circ}\text{C}$)... nejnižší teplota spadá do měsíců prosinec a leden, kdy v přírodě dochází ke tvorbě ledu... v měsících únoru a březnu zůstává vzduch v jeskyních při malých výkyvech stále pod 0° ... Teprve v dubnu a květnu vystupuje sloupec teploměru nad 0° , avšak zřídka nad plus 2°R (t. j. $2,5^{\circ}\text{C}$), až včetně července dosáhne nejvyšše plus 4°R (t. j. plus 5°C), a ko-

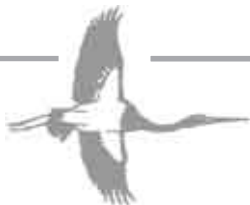
nečně v říjnu většinou jen plus 5°R (t. j. plus $6,25^{\circ}\text{C}$). Za mrazů nastupujících ve volné přírodě poklesne teplota v jámách náhle do značné hloubky a tam se udržuje, i když teplota venku vystoupila daleko nad 0° ...

...Podle sdělení jiných pozorovatelů prý v horkých měsících minulých let, dříve než byly k Ledové stráni upraveny cesty, kdy ještě nad stropy jeskyní bujely silné vrstvy mechu, kapradiny a jiné rostliny, klesala prý teplota vždy pod 0° , takže tvorba ledu v létě byla tenkrát pravidelným jevem...

Údaje pořízené lesníkem Wachtlem a publikované znojenským lékařem Rothem jsou každopádně i dodnes nejpodrobnější a nejdelsí řadou teplotních měření v národním parku. Správa Národního parku Podyjí se od roku 1999 snaží navázat na tyto, dnes již téměř 140 let staré údaje. Měření probíhá jednou měsíčně, původně ve 4, dnes již v 6 jeskyních, a na 2 povrchových lokalitách. Z osmi historicky známých jeskyní je takto monitorováno v podstatě pět, když dnes již zřícený a tudíž nepřístupný prostor nejstarší známé ledové jeskyně (Altegrube I) je měřen půdním teploměrem z povrchu. -tibi-

Srovnání měření z let 1860-61 a 1999-2000

Obnova Letohrádku v Lesné

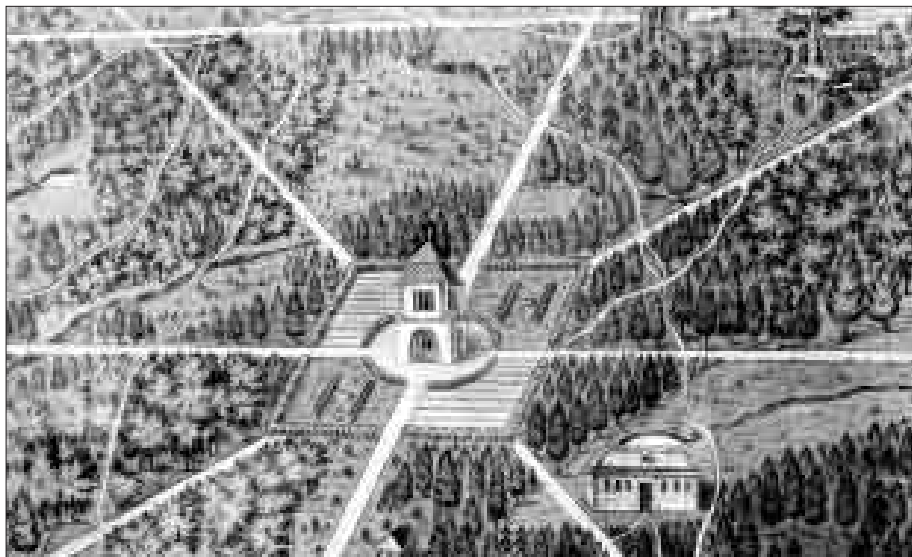
Dalším objektem na turistické trase v Národním parku Podyjí, u kterého byla provedena celková rekonstrukce, je Letohrádek v bývalé Čížovské oboře, poblíž obce

schválení referátem kultury Okresního úřadu ve Znojmě. Hlavní projektovou dokumentaci vypracovali architekti manželé Syroví z Brna. Za Památkový ústav do-

né laťové mříže a pnoucími se rostlinnými úponky. V horní místnosti byly patrně dvě vrstvy nástěnných maleb, starší pozdně barokní kosočtvercová malba a přes ni mladší dekorativní přemalba asi z 19. století s nápisem a loveckými zátišími. Nález starší malby byl zdokumentován a restaurátorsky byla obnovena mladší výzdoba pokrývající stěny i strop. Pozornost byla věnována i zdokumentování nápisů, které coby výsledek „lidové tvořivosti“ vznikaly od pozdně barokního období až do roku 1938 zejména v arkádových nikách, nejprve provedeny rudkou, v pozdějších obdobích tužkou. Četné podpisy s datací na zdech památky jsou dokladem toho, že se mentalita kolemjdoucích za poslední staletí příliš neměnila.

Truhlářské výrobky, např. okna, dveře, okenice byly obnoveny podle původních vzorů. Dřevěné stojiny na ochozu mají svou původní temně lahvově zelenou barvu. Vedle hlavního vchodu do budovy byl obnoven nízký vstup do prostoru s oválným okénkem na opačném konci, odkud se přikládá do kachlových kamen a který možná sloužil také jako kotec pro lovecké psy.

Zastávka u opraveného Letohrádku přinese příjemný zážitek jistě mnoha turistům na jejich výletech do Podyjí. Objekt nebude provozován jako památka s pravidelným návštěvním režimem, pro vážné zájemce může ale Správa Národního parku Podyjí jednou až dvakrát do roka udělat prohlídku interiéru s výkladem. Vedle stavby bude osazen informační panel, u kterého se kolemjdoucí budou moci poučit o její historii. -mj-

Část Čížovské obory z veduty na Vranovském zámku - před rokem 1799.

Lesná. Stavba je známá také pod německým názvem Lusthaus (letohrádek), použitým v některých mapách. Turisté mohou obdivovat její obnovený exteriér na cestě po žluté turistické značce přibližně v polovině trasy mezi Ledovými slujemi a obcí Lesná. Cyklisté si mohou udělat malou odbočku v místě, kde se nejfrekventovanější cyklotrasa vedoucí z Čížova křížuje se zmíněnou žlutou značkou.

Letohrádek je stavba z konce 18. století, zděný altán čtvercového půdorysu, který byl původně zakomponován do většího celku krajinářsky upraveného okolního terénu. Jak dokládá veduta dochovaná na Vranovském zámku, byl zasažen doprostřed čtverhranné mýtiny na průsečík pravidelně hvězdicově uspořádaných čtyř cest. Byl vybudován k loveckým účelům. Rovněž v nedávném období, kdy byl majetkem místního polesí státních lesů, byl využíván obdobným způsobem. Objekt je patrový se třemi zaklenutými slepými arkádami a jednou centrální místností v přízemí, s další místností v patře, obklopenou sloupkovým ochozem, završen je jehlancovou střechou.

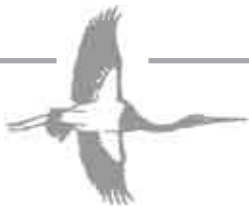
Letohrádek je kulturní památkou zapsanou v Ústředním seznamu kulturních památek. Správa Národního parku Podyjí přistoupila k opravám objektu po dohodě s Památkovým ústavem v Brně a po

dal podklady PhDr. Jan Kozdas. Restaurátorský průzkum a následné restaurátorské práce provedl Miloš Gavenda, restaurátor Pražského hradu. Rekonstrukci kachlových kamen, podle zbytků původních nalezených v interiéru, provedl ing. Petr Volf z Nového Strašecí.

Při opravách vnějších omítek bylo přihlédnuto k původní barevnosti. Na hlazených omítkách na členění fasády byla ponechána bílá barva. Na plochách byla obnovena omítka strukturovaná, v patře okrová, v přízemí byla barva změněna z okru na původní šedou (původně byl asi používán k probarvení popel). V přízemních arkádách byly zrekonstruovány nástěnné malby s motivem lahvově zele-

Nynější podoba letohrádku po rekonstrukci.

Chráněná krajinná oblast České středohoří

V poslední době se do širšího podvědomí naší veřejnosti dostala tato ojedinělá lokalita především díky nejrůznějším návrhům trasy dálnice D8 z Prahy severozá-

Význam flóry a vegetace je v celostátním i středoevropském měřítku především v druhové i genetické rozmanitosti, a to jak u druhů planě rostoucích, tak i u ně-

ší než prozkoumanost flóry a vegetačního krytu. I na současném stupni poznání však můžeme tvrdit či předpokládat, že tu existují podmínky pro výskyt a rozmnožování i nejnáročnějších druhů, které v refugiích přečkaly méně příznivá období. Odlišnost živočišstva Českého středohoří od fauny okolních území však není tak markantní, jako je tomu u rostlinstva. K vzácnějším zástupcům této oblasti bezesporu patří např. stepník rudý, mlok skvrnitý, čáp černý či ještěrka zelená. Po celé CHKO má neúnosně vysoké stavy zvěř černá, muflon i srnčí.

České středohoří patří k velkoplošným chráněným územím s nejnižší lesnatostí u nás (28,4%). Nízká lesnatost je kompenzována vysokým zastoupením trvalých travních porostů.

Nejtvrďší dopady na přírodní prostředí CHKO představují v současnosti především těžba nerud a dopravní a další liniové stavby, vyplývající z tranzitní polohy CHKO mezi důležitými centry osídlení i z hlediska evropsky preferovaného dopravního směru. Jako nevyhnutelná se jeví regulace těžebních aktivit s postupným útlumem těžby a nezbytná je i aktivní péče o krajinu, speciálně pak v místech s koncentrací ohrožených druhů.

Přestože je České středohoří oproti jiným CHKO daleko více narušené lidskou činností, stále si zachovává svoji jedinečnost a krásu, která si právem zaslouhuje pozornost a ochranu nás všech. -ltz-

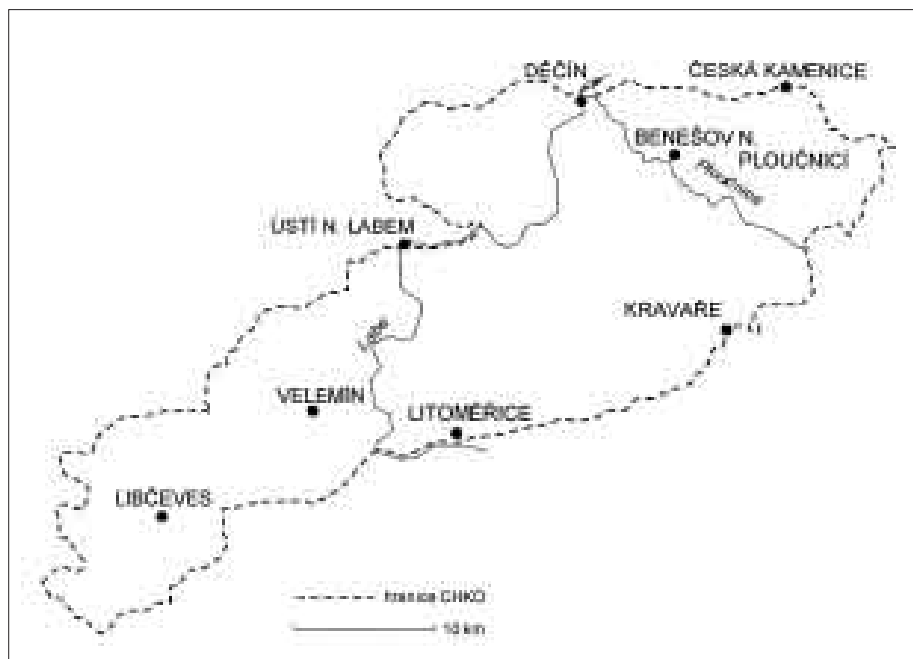
Milešovka - nejvyšší hora Českého středohoří.

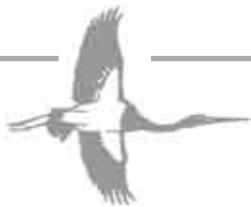
padním směrem k našim německým sousedům. Do dnešního dne však nebyly zcela vyřešeny některé ze zásadních otázek tohoto projektu.

České středohoří bylo vyhlášeno v roce 1976 s celkovou rozlohou 1265 km². Hlavním důvodem pro vyhlášení CHKO České středohoří je středoevropská jedinečnost krajinného reliéfu mladotřetihorního sopečného pohoří, protaženého ve směru linie Krušnohorského zlomu od jihozápadu k severovýchodu o délce 75 km. Dalšími neméně významnými důvody jsou pestrost geologické stavby, druhové bohatství rostlinstva a odpovídající charakteristická fauna. Podle specifických horopisných znaků se České středohoří dělí na dva podcelky: Verneřické středohoří (základním prvkem reliéfu je zvlněná plošina na destruovaných lávových příkrovech s vulkanickými sukami a erozními údolními drobných vodních toků) a Milešovské středohoří (v podmínkách České republiky unikátní reliéf s geomorfologicky výraznými kužely, kupami a krátkými hřbety, prorážejícími křídlové sedimenty). Nejvyšším bodem je vrchol Milešovky (836,5 m.n.m.) a nejnižším hladina Labe v Děčíně (121,9 m.n.m.), čímž výškový rozdíl činí téměř 715 m. Ke zvláštnostem této CHKO navíc patří strmý srážkový gradient ve směru JZ-SV, kdy na 75 km délky pohoří vzrůstají roční srážkové průměry téměř o 100%.

kteřích skupin pěstovaných a hospodářsky významných místních odrůd ovocných a hospodářských dřevin. Zvláště chráněné druhy rostlin jsou v Českém středohoří zastoupeny 17 druhy kriticky ohroženými; uveďme např. koniklec otevřený, starček oranžový nebo zvonovec liliovitý. 44 druhů je silně ohrožených, např. hvozdík silvý či vstavač nachový a 44 druhů je ohrožených – za všechny např. hlaváček jarní a měsíčnice vytrvalá.

Prozkoumanost fauny CHKO je men-

Den Země

Před dvaatřiceti lety, 22. dubna 1970 proběhla ve Spojených státech amerických kampaň pod názvem Den Země. Byla zorganizována některými americkými politiky v čele se senátorem Gaylordem Nelsonem a zúčastnily se jí miliony občanů USA, zejména žáci a studenti všech stupňů amerických škol. Cílem kampaně bylo upozornit na problematiku životního prostředí a prosazení nových zákonů v této oblasti. Byly zformulovány požadavky týkající se hledání obnovitelných zdrojů energie a zvyšování energetické účinnosti, recyklace materiálů a odpadů, stabilizace počtu obyvatel na Zemi,

vylovení chemikálií ničících ozónovou vrstvu, omezení zemědělské techniky nepříznivé pro půdu.

V následujících letech se v USA staly oslavy Dne Země tradicí, ke které se v roce 1990 připojilo mnoho dalších zemí z celého světa. Den Země podporuje řada významných organizací, politiků, vědců i dalších osobností. K tomuto datu jsou pořádány nejrůznější aktivity na podporu ochrany životního prostředí, veřejnost se může zúčastnit pochodů, soutěží, zavítat na ekotryhy, koncerty, festivaly, dozvědět se zajímavosti o přírodě a životním prostředí v rámci vzdělávacích akcí či

pomoci při úklidových pracích apod.

V České republice se zapojují do oslav Dne Země především organizace a sdružení věnující se ochraně přírody a životního prostředí a ekologické výchově. Také Správa Národního parku Podyjí se zapojuje do oslav tohoto mezinárodního svátku. V sobotu 20. dubna byla slavnostní vernisáží zahájena výstava dětských výtvarných prací z druhého ročníku soutěže „Příroda kolem nás“. V týž den se mohli zájemci zúčastnit cyklistické vyjížďky do Podyjí, vedené zajímavými místy východní části národního parku mezi Znojmem a Podmolím. -mj-

SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU PODYJÍ

Kalendář vycházek a exkurzí pro veřejnost na rok 2002

Květen

4. 5. sobota – Vítání ptačího zpěvu

Vedoucí: Vlasta Škorpíková – Okresní úřad Znojmo

Sraz: 5,30 h - Hradiště, autobusová zastávka

Trasa: Hradištské terasy - Králův stolec – Andělský mlýn – Mašovický lom - Mašovická střelnice – zpět nejkratší trasou na Hradiště, středně náročný terén, cca 13 km, návrat asi v 10,00 h

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina, dalekohled, případně klíč k určování ptáků

Zaměření: ornitologie, pozorování a určování ptačích druhů, poslech ptačích hlasů v probouzející se přírodě

11. 5. sobota – Zeleným královstvím

Vedoucí: Tomáš Vrška – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 h - Čížov, parkoviště

Trasa: Čížov – Keple – Rybí louky – Hardeggský okruh – Čížov, neschůdný a kopcovitý terén, cca 8 km, návrat asi ve 13,00 h

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina

Zaměření: zásady péče o les v Národním parku Podyjí

25. – 26. 5. sobota, neděle - 24 hodin v Podyjí (akce k Evropskému dni parků - pořádáno společně se Správou Nationalparku Thayatal)

Vedoucí: Veronika Dubovská - Správa NP Podyjí, Christian Übl - Nationalpark Thayatal GmbH

Organizace: do 1. 5. 2002 bude k dispozici podrobný program všech akcí. Na rakouské straně budou uspořádány v okolí Hardeggu (sobota odpovědně) a hradu Kaja (neděle dopoledne).

Program na české straně - sobota 25. 5.:

16,00 - 17,00 h - pohraniční opevnění v okolí celnice Čížov – Hardeg

17,00 - 18,00 h - botanická exkurze v okolí Hardeggské vyhlídky

20,00 - 21,00 h - malý koncert vážné hudby v Čížovské kapli

21,00 - 23,00 h - pozorování noční oblohy v okolí Návštěvnického střediska Správy NP Podyjí v Čížově

Poznámka: je možno absolvovat celý program či jakékoli jeho části, v libovolném místě dle časového rozvrhu

Červen

15. 6. sobota – Rozkvetlým Podyjím

Vedoucí: Jana Táborská – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 h – Lukov, před hospodou

Trasa: Lukov – Gališské louky – Uhlířova louka – Klaperův potok – zpět do Lukova, středně náročná trasa, cca 10 km, návrat asi ve 13,00 h

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina

Zaměření: květena středního Podyjí

29. 6. sobota – Mikrosvět Podyjí

Vedoucí: Olga Meixnerová, Martin Škorpík – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 h - Čížov, před budovou Návštěvnického střediska Správy NP Podyjí (auta je nutné odstavit na parkovišti před obcí)

Trasa: Čížov - Kozí stezky – Klaperův potok – zpět Čížov, cca 8 km poměrně náročným terénem, návrat cca po 13,00 h

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina

Zaměření: hmyz NP Podyjí a ostatní bezobratlí

Červenec

6. 7. sobota – Krajina a lidé

Vedoucí: Lenka Reiterová – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 h – Havraníky, u kostela

Trasa: Havraníky – Sealsfeldův kámen – Papírna – Baštův mlýn – U tří lip – Havraníky, cca 10 km středně náročným terénem, pro zájemce možnost zacházky na Šobes a zpět (+ 3 km) s ukázkou teplomilných plevelů aj., návrat do 13,00 h

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina

Zaměření: botanika, vliv člověka na vegetaci a krajinu, péče o nelesní plochy

20. 7. sobota – Výprava za system (autobusem po maloplošných chráněných územích Moravskokrumlovska)

Vedoucí: Vlasta Škorpíková – Okresní úřad Znojmo

Sraz: 8,30 h - Znojmo, parkoviště u Zimního stadionu

Trasa: autobusem: Znojmo - Hostěradice – Moravský Krumlov - Jamolice – Znojmo; s návštěvou lokalit: přírodní památky U kapličky a Stříbrný vrch, navržená Národní přírodní rezervace Moravskokrumlovské slepence, lokalita sysla obecného u Jamolic; čas na oběd v Moravském Krumlově, návrat asi v 17,00 h

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina
Nutná předchozí přihláška: do 10. 7. 2002 na Správě NP Podyjí u Markéty Jelínkové (tel. 22 67 22 nebo 22 11 15). Při nedostatku zájemců může být akce zrušena.

Cena: 100,- Kč (úhrada dopravy)

Zaměření: základní informace o vybraných zvláště chráněných územích Znojemska